

Sisäministeriö
Rajavartio-osasto

VN/17658/2025

Poliisihallituksen lausunto

1 Asia

Sisäministeriön Rajavartio-osasto on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (122/2014) muuttamisesta.

Asetusmuutos liittyy eduskunnan hyväksymiin lakeihin rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta (HE 15/2025 vp - EV 58/2025 vp). Valtioneuvoston asetusta on muutettava, koska lakimuutos luo Rajavartiolaitokselle toimivaltuuden muun muassa ohjattuun tietolähdetoimintaan sekä yksinomaan tietoverkossa tehtävään peitetoimintaan ja valeostoon.

2 Lausunto

Lausuttavana olevat muutosluonnokset valtioneuvoston asetukseksi esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (122/2014) ovat kannatettavia ja perusteltuja. Ehdotetut säännökset vastaavat sitä, mitä voimassa olevassa asetuksessa on poliisin osalta säädetty.

Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksien laajentuessa tietolähdetoiminnan, yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitellyn tiedonhankinnan ja valeoston osalta, tulee koulutuksen avulla varmistaa, että toimivaltuutta käyttävät rajavartiomiehet on riittävästi perehdytetty tietolähdetoimintaan sekä tietoverkossa tehtävän valeoston, peitellyn tiedonhankinnan ja peitetoiminnan eroavaisuuksiin.

PTR-viranomaiset (Poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos ja Suojelupoliisi) ja puolustusvoimat tekevät tiivistä yhteistyötä rikostorjunnassa. Tähän yhteistyöhön kuuluu myös paljon salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvää yhteistyötä ja -toimintaa. Yhdenmukaisen toiminnan kannalta on tärkeää, että esitutkintaviranomaisten salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja salaisiin pakkokeinoihin liittyvä lainsäädäntö ja sen pohjalta annetut virmanomaisten toimintaa hallinnonalakohtaisesti ohjaavat määräykset, ohjeet ja käskyt on mahdollisimman yhdenmukaisia.

Salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja käyttävillä esitutkintaviranomaisilla tulee olla yhteinen näkemys ja toimintatavat tietolähdetoiminnasta, palkkioiden maksusta, tietolähteen ohjatusta käytöstä ja tietoverkossa toteutettavan peitellyn tiedonhankinnan rajoista

suhteessa yksinomaan tietoverkossa toteutettavaan peitetoimintaan ja valeostoon ja reaaliaikaisen peitetoimintaan ja valeostoon.

Poliisi on vastannut valtakunnallisesti salaisten pakkokeinojen ja tiedonhankintakeinojen koulutuksista ja tarjonnut esitutkintaviranomaisille koulutuspaikkoja. Valtioneuvoston asetuksen esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (13.2.2014/122) 3 luvun 21§:n mukaisesti Poliisihallitus on asettanut esitutkintaviranomaisista ja Suojelupoliisin edustajista koostuvan salaisen tiedonhankinnan seurantaryhmän, jonka tehtävä on muun muassa toiminnan, yhteistyön ja koulutuksen seuranta.

Poliisihallitus on antanut määräyksen poliisin salaisen tiedonhankinnan järjestämisestä, käytöstä ja valvonnasta (POL-2018-11889), jossa linjataan salaisen tiedonhankinnan koulutuksen vastuut. Määräyksen perusteella Poliisiammattikorkeakoulu vastaa poliisin tutkintokoulutuksessa annettavasta salaisiin tiedonhankinta- ja pakkokeinoin liittyvästä koulutuksesta. Salaisiin pakko- ja tiedonhankintakeinoin liittyvä ammatillinen täydennyskoulutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä Keskusrikospoliisin, Poliisiammattikorkeakoulun sekä poliisilaitosten kesken Poliisihallituksen hyväksynnän ja linjausten mukaisesti.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen edellyttää osaamista eri tasoilla mukaan lukien päätöksentekoon liittyvät toimenpiteet ja toisaalta pakkokeinojen toteuttamiseen liittyvät prosessit. Keskeisimmässä roolissa työntekijöiden soveltuvuuden ja osaamisen arvioinnissa sekä riittävän perehdyttämisen varmistamisessa ovat poliisiyksiköt. Tämä periaate koskeen myös muita esitutkintaviranomaisia.

Poliisiyksiköiden ja muiden esitutkintaviranomaisten tehtävänä on huolehtia, että niissä on yksikön toimintaympäristö huomioiden riittävä määrä koulutettuja ja varustettuja henkilöitä salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen toteuttamiseen. Henkilöiden tulee olla perehtyneitä erityisesti sekä pakkokeino-, että poliisilain, että myös oman hallinnonalan salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja koskeviin säännöksiin ja valtioneuvoston asetuksen esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta 3 lukuun sekä Poliisiin hallituksen ja oman hallinnonalan antamaan määräykseen salaisen tiedonhankinnan järjestämisestä, käytöstä ja valvonnasta.

Poliisi- ja pakkokeinolaissa erikseen määritellyistä salaisen tiedonhankinnan toimivaltuuksista voi päättää vain tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies (STEKPOV). Tehtävään määrättävän tulee olla suorittanut Poliisihallituksen hyväksymä koulutus. Valeostoa ja peitetoimintaa toteuttamaan voidaan määrätä vain Poliisihallituksen hyväksymän Vape-koulutuksen suorittanut poliisimies, joka on tehtävään vapaaehtoinen, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva ja jolla on tehtävän edellyttämä poliisitoiminnan tuntemus. Edellä mainitut vaatimukset koskevat myös poliisilaitoksen toteuttamaa yksinomaan tietoverkossa tapahtuvaa peitetoimintaa sekä yksinomaan yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta tehtävää valeostoa. Peitettyä tiedonhankintaa voi suorittaa poliisiyksikössä tehtävään erikseen perehdytetty ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva henkilö. Tietolähdetoiminnan järjestämisestä, vastuista ja koulutuksesta on ohjeistettu erikseen.

Keskusrikospoliisi on antamassaan lausunnossa (POL-2025-82108) todennut, että laadukkaan koulutus- ja osaamistason ylläpitäminen, salaisen tiedonhankinnan tekniikoiden ja taktiikoiden salassapidon turvaaminen sekä pitkäaikaiseen ja laajaan kokemukseen pohjautuva osaaminen salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä ja niistä kouluttamisesta puoltaisivat koulutusvastuun pysyttämistä poliisilla.

Poliisihallitus on tästä asiasta Keskusrikospolisin kanssa saamaa mieltä ja tunnistaa Rajavartiolaitoksen huolen koulutuksen mahdollisesta riittämättömyydestä, vaikkakin huolta ei ole muistiossa enemmälti perusteltu.

Poliisilla ja muilla esitutkintaviranomaisilla on pitkäaikainen kokemus salaisen tiedonhankinnan yhteisistä koulutuksista, jotka on toteutettu pääsääntöisesti poliisin johdolla. Poliisihallitus katsoo, että salaisen tiedonhankinnan koulutusta tulee kehittää kokonaisuutena edelleen yhteistyössä, jossa perustana toimii poliisin koulutusjärjestelmä. Koulutus- ja opiskelupaikkoja tarjotaan jatkossakin esitutkintaviranomaisille ja palvellaan toiminnallisia tarpeita kustannustehokkaasti.

Koulutusjärjestelmää tulee jatkossakin kehittää esitutkintaviranomaisten yhteistyöllä vastaamaan toiminnallisia tarpeita muuttuvassa toimintaympäristössä. Koulutusjärjestelmän kehittäminen mahdollistaa esitutkintaviranomaisten yhteisen kouluttajapoolin muodostumisen. Tällä varmistetaan koulutusvastuun jakautuminen eri yksiköiden välillä, osaamisen kehittyminen, koulutusvasteen lisääminen ja verkostomainen kustannustehokas yhteistyö. Verkostomaisella ja yhteensovitetulla koulutusjärjestelmällä pystytään vastaamaan kunkin esitutkintaviranomaisen toiminnallisiin tarpeisiin. Yhteistyössä toteutettu koulutus takaa laadukkaan salaisen tiedonhankinnan kehittämisen, osaamisen säilymiseen, koulutusvastuu jakaantumisen ja kehittymisen kaikilla esitutkintaviranomaisilla.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan poliisin päätöksentekovastuulla olevien salaisten pakkokeinojen koulutuksen sisällön ja toteutuksen hyväksyntä tulee säilyä poliisilla, vaikka pakkokeinon suoritusvastuu ja koulutuksen toteutusvastuu on annettu toiselle esitutkintaviranomaiselle tietyin edellytyksin.

Sanna Heikinheimo, poliisijohtaja

Tuomas Pöyhönen, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 25.07.2025 klo 14:09. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

25.07.2025

Asiakirja: ID-25549057

Asia: POL-2025-82456

Kirjoita tähän

Jakelu

Sisäministeriö, Rajavartio-osasto

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki

Poliisihallituksen esikunta

Poliisilakimies Visa Weckström

Poliisiylitarkastaja Minna Ketola

Keskusrikospoliisin päällikkö Robin Lardot

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi